

БАБІЙ Олесь (Олександр) Йосипович (псевд. і крипт.: О. Б., Глум, Чмелик, Чмелик Олесь; 17. 03. 1897, с. Середнє, нині Калуського р-ну Івано-Франківської обл. — 12. 03. 1975, Чикаго, США) — письменник і літературознавець. На початку 1-ї світової війни був мобілізований до австрійської армії. Після проголошення ЗУНР воював у складі Калуського куреня УГА, брав участь у поході на Київ. Після поразки визвольних змагань опинився в таборі інтернованих у м. Каліш (Польща), звідки перебрався до Львова. 1922 став одним з організаторів (разом з **В. Бобинським**, **Р. Купчинським** та **Ю. Шкрумеляком**) літературної групи «Митуса» символістського спрямування. Закінчив Український високий педагогічний інститут у Празі (1927), де здобув ступінь доктора літературознавства. Повернувшись до Львова, брав активну участь у громадсько-політичному та культурно-мистецькому житті. За участь в установчих зборах ОУН польська влада засудила його до 4 років ув'язнення. Після приходу на західноукраїнські землі радянських військ 1939 переїхав до м. Холм у Польщі, де працював учителем гімназії, а згодом у м. Зальцбург в Австрії. У повоєнні роки перебував у таборах для переміщених осіб у Мюнхені, звідки переїхав до Чикаго.

Перша збірка «Ненависть і любов» (Л., 1921) сповнена настроєм недавніх походів Січових стрільців, передає гіркоту втрати ідеалів. Поет співає «осанну болю», «псалом зневіри» й водночас прагне подолати чорний смуток, скласти таку пісню, від якої б розвалилися мури кривди і зла. Біль набуває притаманного для поезії символізму космічних масштабів, а світ стає для ліричного героя вічним хаосом. Наступні збірки «Поезії» (Л.; К., 1923), «За щастя оmanoю» та «Перехрестя» (обидві — Л., 1930) найяскравіше виражають

символістське спрямування. Поет відходить від стрілецьких мотивів і заглиблюється в таємниці першооснов буття («Праматі»), він уже не шукає голосних, як ерихонські труби, слів, приходячи до переконання, що слова — полова, а зерном є мовчання («Слова»), мовчання — найкращий спосіб не втратити чари казки, зберегти таємницю.

Незабаром у творчості Б. з'являється дедалі виразніший відбиток суспільно-політичних проблем того часу, а акцентування таких понять, як порив, воля, засвідчує орієнтування поета на ідеолога українського націоналізму **Д. Донцова**. Б. переконується, що націю може формувати тільки література, в основі якої лежить ідеологія націоналізму. Філософські мотиви його поезії поступаються місцем патріотичним гаслам і публіцистичним інвективам, що знайшло відображення у зб. «Пожнив'я» (Л., 1937), назва якої є ремінісценцією зі «Слова о полку Ігоревім»: криваве пожнив'я після боїв за незалежну українську державу. Конкретні ж зображення цих боїв («Базар», «На Маківці», «Під Крутами») мають описовий характер. Найбільше досягнення Б.-поета — поема «Гуцульський курінь» (Прага, 1927), яка серед творів стрілецької тематики вирізняється широким діапазоном охоплення подій, емоційних тональностей, стильових підходів. Д. Донцов назвав її антиподом «Червоної зими» В. Сосюри. У повоєнні роки Б. написав поеми «Жнива» (Мюнхен, 1946) та «Повстанці» (Чикаго, 1956), які художнім рівнем поступаються творам міжвоєнного періоду.

Прозові твори Б. — збірка оповідань «Гнів» (Л., 1922), повісті «Перші стежі» (Л., 1937), «Дві сестри», «Останні» (обидві — Станіслав, 1938) — відображають стрілецьку тематику й багатьма ознаками нагадують поему «Гуцульський курінь». Конфлікти в цих творах мають не тільки національний характер, а й виявляють інтелектуальний рівень персонажів, філософський склад їхнього мислення, драматичні мотиви переплетені з комічними. Серед літературознавчих досліджень Б. найбільшої уваги заслуговує монографія «Микола Федюшка-Євшан» (Л., 1930) як багатством документальних фактів (вони — земляки), так і з'ясуванням методологічних засад і способів літературно-критичного аналізу в статтях одного з найвідоміших українських критиків початку 20 ст.

Основні твори

Вільям Шекспір. 1965; Вибране з творів. 1969; Корпус Січових стрільців. 1969 (співавт.; усі — Чикаго); Зродились ми великої години: Вибр. поезії. Спогади. Матеріали. Дрогобич, 1997; [Поезії] // Над рікою часу: Зх.-укр. поезія 20–30-х років. Х., 1999.

Рекомендована література

1. Рубчак Б., Бойчук Б. Олесь Бабій // Координати: Антологія сучас. укр. поезії на Заході. Нью-Йорк, 1969;
2. Ільницький М. Поет із стрілецького коша // Від «Молодої Музи» до «Празької школи». Л., 1995.

М. М. Ільницький

Бібліографічний опис:

Бабій Олесь (Олександр) Йосипович / М. М. Ільницький // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2003. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-38621>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).